

Gyura Gábor*:

Zöld pénzügyek Magyarországon: mi kell az áttöréshez?

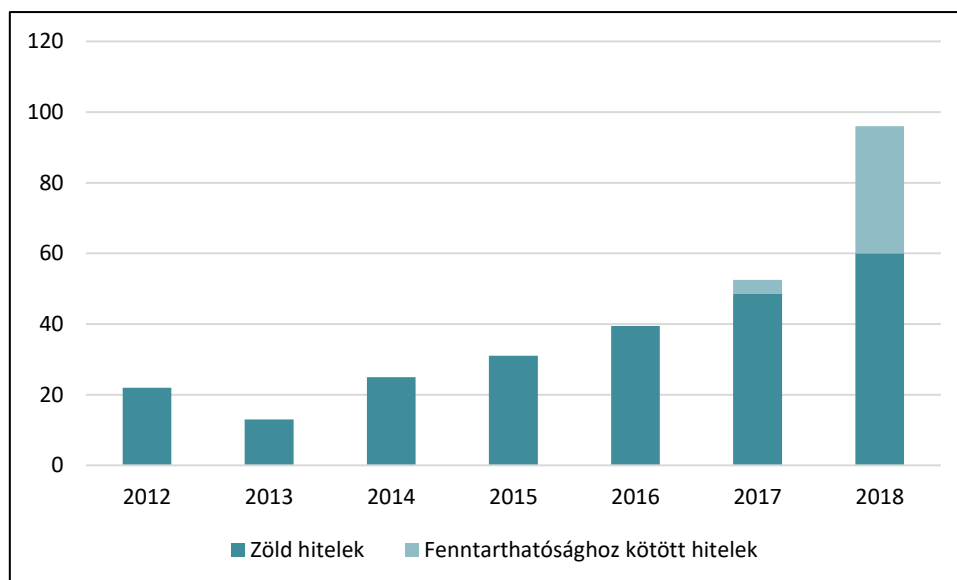
Nagy visszhangot keltett a nemzetközi pénzügyi sajtóban a Goldman Sachs július végi bejelentése, miszerint létrehozta új, fenntartható pénzügyekkel foglalkozó szervezeti egységét. A globális pénzügyi világ egyik legnagyobb szereplője ezzel tulajdonképpen beállt egy egyre gyarapodó sorba, melyet a világ legnagyobb bankjai és befektetői szolgáltatói alkotnak. Az elmúlt években Egyesült Államoktól Hollandiáig, Kínától Franciaországig sorra jelentették be a legnagyobb piaci szereplők a zöld, fenntartható üzletágak indítását vagy éppen a már korábban elindult üzletágak bővítését, kiterjesztését. De mi a helyzet Közép-Európában és főként Magyarországon a zöld pénzügyek terén?

A nemzetközi zöld pénzügyi (green finance) szegmens negyedévről negyedévre rekordokat dönt, és már nem csak kis, etikus mellékszereplők foglalkoznak vele, hanem – felismerve a klímaváltozás elleni harc óriási beruházási igényét és az egyre felelősebb ügyfélbázist – a fejlett pénzügyi piacokon egyre inkább a fő iránynyá válik. A világ vezetői bankjai között ma már nem igazán találunk olyat, amely ne rendelkezne kifejezetten zöld hitel portfólióval, társadalmilag felelős (ESG alapú) vagyongazdálkodással vagy éppen általa kibocsátott zöld kötvénnyel.

Töretlenül zajlik a termékinnováció is. A tőkepiacon az eddigi „sztárnak” minősülő zöld kötvények mellett például megjelentek az úgynevezett átállási (transition) kötvények olyan cégek számára, melyek még nem készek az üvegházhatású gázkibocsátásnak teljesen búcsút mondani, de céljuk a tisztább, zöldebb termelés. A hitelpiacokon úttörő jellege volt annak a bejelentésnek is a múlt hónapban, miszerint három európai nagybank szindikátusa több mint kétmilliárd dolláros fenntarthatósághoz kötött hitelt nyújtott az egyik vezető kínai nyersanyagkereskedőnek.

Az újszerű elem e konstrukcióban az, hogy a kölcsönt felvevő vállalat bizonyos környezeti teljesítménymutatók elérése esetén kamatkedvezményt érhet el. Ezen új típusú finanszírozás lényegében tavaly jelent meg a piacon, és egyre több vezető pénzintézet tervezi felvenni a palettájára.

Dedikált zöld hitelek és fenntarthatósághoz kötött hitelek éves folyósítása globálisan (mrd USD)



Forrás: Bloomberg, International Institute of Finance

Keleten a helyzet változatlan?

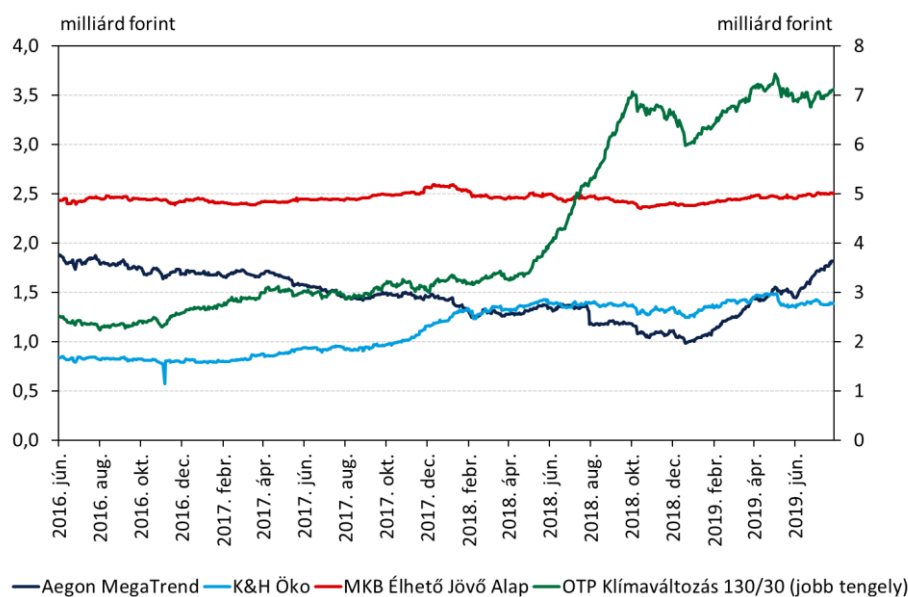
Az Elbától keletre persze ma még más képet látunk. A régióban megvalósult ugyan néhány szuverén (Lengyelország, Litvánia) és vállalati zöld kötvény kibocsátás, de áttörésről még messze nem lehet beszélni. Mindez magyarázható a klímaváltozás és egyéb környezeti problémák kisebb közéleti prioritásával, a tőkepiacok és a pénzügyi kultúra relatíve fejletlenségével vagy éppen az ügyfelek eltérő attitűdjével. (Bizonyos jövedelmi, vagyoni szint alatt sok ügyfél számára „luxusnak” tűnhet, hogy pénzügyeiben a környezeti vagy éppen társadalmi fenntarthatósági szempontokat is érvényesítse.)

Magyarországon – a régió piacaihoz hasonlóan – lényegében nem létezik a dedikált zöld pénzügyi szegmens. Ezt az állítást persze rögtön pontosítani kell: nincsenek hazánkban „címkézett” zöld pénzügyi termékek, szolgáltatások. Ez utóbbiak esetében az adott termék környezeti hasznossága valamilyen széles körben elfogadott sztenderden alapulna, melynek való megfelelést – ahogyan ez a fejlett pénzügyi piacokon történik – egy külső tanúsító is igazolná. Ugyanakkor természetesen a magyar piacon is vannak zöld célokat szolgáló ügyletek, termékek.

Ilyen zöld célú hitel jellegű termék például a Magyar Fejlesztési Bank Lakossági Energiahatékonysági Hitele, mellyel 0 százalékos kamaton finanszírozható többek közt fűtés korszerűsítés, szigetelés vagy éppen nap-elem vásárlása. Hasonló célokra természetesen maguk a hazai kereskedelmi bankok is folyósítanak hiteleket, csak éppen a zöld „címké” nincsen ezeken az – egyébként környezeti fenntarthatóságot is szolgáló – kölcsönökön. Gyorsan növekszik a naperőművek létesítését finanszírozó hitelek állománya is, melyek értelemszerűen szintén zöldnek tekinthetők.

Zöld betéti termékkel – bár e termék külföldön is ritkább - jelenleg egyetlen magyar hitelintézet rendelkezik. Ennek keretében a betétes – több más opció mellett – úgy is rendelkezhet, hogy a környezetvédelem vagy a „zöld energia” kategóriába sorolható hitelfelvevő ügyfelek kamatkedvezményt kapjanak. A többi (nem banki) megtakarítási termékénél már némileg bővebb a hazai zöld kínálat. A befektetési alapok piacán több zöldnek tekinthető (noha zöld tanúsítvánnyal nem rendelkező) alap is elérhető, de ezek jelenléte a teljes alapkínálathoz képest a számosság és a volumen tekintetében is elhanyagolható. A nevükben valamilyen klímavédelmi, ökológiai, fenntarthatósági jellemzőt szerepeltető termékek kevesebb, mint fél százalékot tettek ki a hazai befektetési alapok összváyonából.

Fenntarthatósági tematikájú befektetési alapok nettó eszközértékének alakulása



Forrás: BAMOSZ. MNB

A biztosítási szektorban a unit-linked életbiztosításokhoz kapcsolódóan tavaly év végén öt biztosító összesen nyolc zöld tematikájú eszközalapot forgalmazott, amelyekben mindösszesen 17,5 milliárd forintnyi ügyfélvagyonot kezeltek. A teljes piacot tekintve ez a zöld kitétség a sektorszintű unit-linked tartalék mindössze 1,5%-át, azaz éppen csak „látható” hányadát teszi ki.

A hazai zöld pénzügyi szegmens beindítása

Van tehát tér a fejlődésre! Márpedig a magyarországi zöld finanszírozás felfutása számos előnnyel járna, és nem csak ökológiai szempontból. A természeti, klímavédelmi hasznokon túl ugyanis a zöld bővülés pénzügyi és makrogazdasági szempontból is előrelépést jelentene. Ma már egyre több információval rendelkezünk arról, hogy a hóhullámok, aszályok, villámárvizek és egyéb extrém időjárási események milyen károkat okozhatnak nemcsak a lakosság egészségi állapotára, de a termelő létesítményekre, az infrastruktúrára nézve is.

A klímaváltozás elleni fellépéshez szükséges beruházások (a megújuló energiaforrások, épületek korszerűsítése vagy éppen a közlekedéshez kapcsolódó emisszió csökkentése terén) ugyanakkor új üzleti lehetőségekkel is kecsegtetnek a vállalatok és ezen keresztül a bankok, pénzügyi szolgáltatók számára. A képlet látványosan egyszerű: elérni, hogy a pénzügyi szervezetek minél nagyobb mértékben vegyék figyelembe a környezeti szempontokat hitel- és egyéb üzleti stratégiájukban, döntéseikben.

De hogyan valósulhatna meg mindez? A Magyar Nemzeti Bank (MNB) nemrég tette közzé vitaanyagát, melyben a lehetséges, a jegybank által elemzett intézkedési opciókat járja körbe. A jegybank formálódó stratégiája elsősorban a bankszektorra fókuszál, mind kínálati, mind keresleti oldalon keresve az előrelépési lehetőségeket. A zöld hitelezés terén elsősorban a hazai ingatlanállomány energetikai korszerűsítését szolgáló kölcsönök, valamint a megújuló energiaprojekthitelek további bővítése tűnik logikus lépésnek, melyhez az MNB többek közt a tőkekövetelmény-kedvezményekkel való ösztönzés lehetőségét vizsgálja. Ez utóbbi értelem szerűen lehetővé tehetné a hitelek üzleti kamatának csökkentését is.

A zöld hitelezés felfuttatásához hasznos lehet a „pántlikázott” zöld forrásgyűjtés is, mely elsősorban a zöld jelzálogleveleken, zöld kötvényeken keresztül valósulhatna meg. Ma még nincs nemzetközi sztenderdeknek megfelelő magyarországi zöld kötvény, de Lengyelországban például nemrég – komoly nemzetközi tőkepiaci sikert aratva – már sor került az első zöld jelzáloglevél kibocsátásra. Más szóval, ez a kihívás is „megugorható”.

Bár a zöld pénzügyi szegmens bővülése vélhetően a régióban érdekelt nagy ESG-mandátumú intézményi befektetőket is megmozgathatná, keresleti oldalon fontos lenne a lakossági ügyfélbázis fejlesztése is. Ezen hosszú távú és csak fokozatosan elérhető stratégiai célhoz az MNB a lakossági pénzügyi ismeretterjesztés zöld tematikájú bővítését, illetve a dedikált, zöld lakossági pénzügyi termékekre vonatkozó sztenderdek meghatározását tartja lehetséges eszköznek. Ahogyan a lakáshitelek esetében mára már bevett, és a lakosság által keresett védjegy lett a Minősített Fogyasztóbarát Lakáshitel címke, kívánatos lenne, hogy a hosszabb távon remélhetőleg pénzügyeikben is egyre inkább felelőssé váló ügyfelek a zöld pénzügyi termékeket is könnyen elérhessék, ráadásul akár kedvezményes kondíciókkal.

Egyik napról a másikra tehát nem számíthatunk zöld pénzügyi „forradalomra” Magyarországon. Az MNB elképzelése szerint ugyanakkor lépésről-lépésre haladhatunk hazánk ökológiai sérülékenységének csökkentése és egyben versenyképességünk, pénzügyi szektorunk fejlettségének erősítése terén.

** A szerző Magyar Nemzeti Bank felügyeleti módszertani főosztályvezetője*